

бути відповідальною і ввічливою, потрібно такою людиною бути. Передані поколінням, вивчені і використані цінності гартують наш характер. Це від нього залежить, який ми робимо вибір, хто є в нашому оточенні, яке відношення маємо до світу, яку ставимо собі мету, а також що для нас у житті найважливіше. Характер, а саме цінності у діяльності, визначають все подальше життя людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Dyczewski L. Kultura polska w procesie przemian. Lublin 1995, s. 104.
2. Kowalczyk S. Idea sprawiedliwości społecznej, Warszawa 2003, s.112.
3. Koźmińska I., Olszewska E., op.cit., s. 42
4. Łobocki M. Pedagogika wobec wartości. w: B. Śliwerski (red.), Kontestacje pedagogiczne, Kraków 1993, s. 125
5. Mariański J. Zdaniewicz W. Wartości religijne i moralne młodych Polaków, Warszawa 1991, s.175
6. Tomaszewski T. Ślady i wzorce. WSiP. Warszawa 1984, w: Karney J.E., op.cit., s.41
7. <http://www publikacje.edu.pl/publikacje.php?nr=2142> (aktualne 27.09.2011r.)
8. http://pl.wikipedia.org/wiki/Max_Scheler (aktualne na 15.09.2011r.)

Тетяна РЕШЕТУХА

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
reshtetyana@gmail.com*

Оксана КУШНІР

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна
oksanakush8@gmail.com*

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ У МЕДІА

Сьогодні на рецепцію медіаповідомлень аудиторією вагомий вплив має візуалізація. На фізіологічному рівні візуальне сприймання інформації домінує у нормотипової людини. За результатами досліджень, візуальна інформація сприймається у 60000 разів швидше порівняно з текстовою, адже близько половини нейронів головного мозку людини залучені до обробки зображення; 70 % сенсорних рецепторів містяться в очах, відтак 90 % інформації людина отримує через зір [1, с. 87]. Зважаючи на це, візуальний медіаконтент формує емоційно-психологічний стан аудиторії. На думку Г. Почепцова, емоції, подані через візуальний образ, реципієнти

засвоюють ефективніше. Особливо це стосується чутливих тем, зокрема, воєнних конфліктів [2]. Це зумовлює небезпеку травматизації аудиторії шокуючим, жорстоким змістом зображальної фіксації воєнних злочинів.

Сучасний український медіапростір перенасичений шокуючими фото- та відеоконтентом жорстокості та насильства, які травмують психіку реципієнтів. Така візуальна інформація, з одного боку, підвищує чутливість аудиторії до емоційного стресу (викликає депресію, занепокоєння, аж до посттравматичного стресового розладу (PTSD), спричиняє опосередковану травматизацію), а з іншого – провокує звикання до шокуючих зображень, блокує емоційну реакцію [1, с. 94].

Ще одним аспектом проблеми є висвітлення подробиць особистого життя жертв війни. Відповідно до Статті 298 Цивільного кодексу України, кожен зобов'язаний шанобливо ставитися до тіла людини, яка померла [3], тому фото загиблих належать до персональної інформації з обмеженим доступом і можуть бути оприлюднені лише за згодою близьких родичів.

Однак в умовах війни журналісти зобов'язані поширювати суспільно важливу інформацію, фото- і відеоконтент мають суспільний резонанс і є доказом воєнних злочинів проти людяності.

Російсько-українська війна спричинила збільшення частки матеріалів із фіксацією воєнних злочинів проти людяності, що містять травматизуючий контент. Типова риса таких репортажів – активний супровід фото- та відеодокументами про смерть і страждання. Подібні журналістські повідомлення вимагають фахового підходу, з урахуванням морально-психологічних ризиків щодо героїв публікацій та аудиторії.

Найвідоміші професійні кодекси журналістів у світі (зокрема, «Етичний кодекс Національної асоціації фоторепортерів» (США), «Міжнародні принципи журналістської етики» (1983 р.), «Правила-рекомендації відносно нормальної діяльності преси» (Данія), «Кодексу преси (принципи публіцистики)» Німецької Ради преси (1992 р.) та ін.) як і «Кодекс етики українського журналіста» регулюють медіаконтент щодо травматично чутливих тем. Проблема психологічних та етичних аспектів використання шокуючих зображень війни і насильства також неодноразово ставала об'єктом наукових студій. Так, ґрунтовні рекомендації з етичного поводження з фотографіями виробив німецький медіадослідник Саймон Бальцерт [4]. Вони є універсальними і можуть бути застосовані для візуального контенту загалом. Тож до засадничих положень медіатизації травматизуючих фактів засобами візуалізації належать:

– доцільність візуального висвітлення ситуації, неможливість відтворити події у текстовій формі з аналогічним ефектом;

– передбачення емоційної реакції реципієнта задля уникнення надмірного шокуючого ефекту, при цьому не варто уникати страху перед негативним емоційним відгуком аудиторії якщо оприлюднення резонансного фото- і відеоконтенту є суспільно важливим;

– особливо обережне ставлення до вже оприлюднених фото- і відеоматеріалів, оскільки психіка зображених людей або їхніх родичів може бути травмована за повторного занурення в ситуацію: що більше часу минуло з моменту вчинення події, то менш обґрунтована публікація;

– уникнення сенсаційності;

– впевненість, що фото- і відеопублікації не порушують людську гідність зображених осіб, забезпечення їх невпізнаваності (приховати обличчя, затушувати відмінні риси людини), особливо це стосується загиблих з поваги до них і їхніх родичів;

– не оприлюднення персональної інформації, якщо особа ідентифікована;

– перевага зображенням загального плану при демонстрації наслідків воєнних злочинів.

В умовах війни особливо важливо ретельно добирати зображальний матеріал, щоб не завдавати зайвої травматизації аудиторії та не порушувати права живих та загиблих на гідне ставлення. Водночас кожна відео- фотопублікація, незалежно від жанру чи медіаплатформи, має бути виправдана суспільним інтересом. Відтак, сучасний морально, етично й законодавчо сформований баланс візуальної медіатизації активно спрямований на імплементацію у якісний медіаконтент.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глушко А. Порушення прав людини засобами візуалізації в медіа. Проава людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій / За ред. Виртосу І., Шендеровського К. К.: Ін-т журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. С. 87–98.
2. Почерцов Г. Токсичний інфопростір. Як зберегти ясність мислення і свободу дії. Х.: Vivat, 2021. 384 с. передбачає пп
3. Цивільний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
4. Balzert S. P. Leichen auf Seite Eins? Gewaltfotos und Bildethik: deutsche und spanische Qualitätszeitungen im Vergleich. Saarbrücken: AV Akademikerverlag, 2013.